

1B.सुरक्षा सराव

कोणीही जाणूनबुजून अपघात करत नाही; अपघात अशा कारणांमुळे होतात ज्यांची पूर्वकल्पना नसते. कधीकधी ते घडण्यापासून रोखण्यासाठी काहीही करता येत नाही. उदाहरणार्थ, जेव्हा एखाद्या यंत्राचा एखादा भाग बिघडतो तेव्हा त्यात काही चूक आहे असे कोणालाही वाटत नाही. बहुतेक अपघात मानवी चुकांमुळे, अज्ञानामुळे किंवा दुर्लक्षामुळे, विसरल्यामुळे किंवा बेपर्वाईमुळे होतात. हे अपघात रोखता येतात. जर लोकांनी एखाद्या वेळी वेगळ्या पद्धतीने वागले असते, तर आपण ज्याला 'अपघात' म्हणतो ती घटना घडली नसती.

दरवर्षी अनेक अपघात होतात आणि त्यात अनेक लोकांचा मृत्यू होतो. जरी बहुतेक लोक या परिस्थितीमुळे घाबरलेले आणि भयभीत असले तरी, अपघात होत राहतात, ज्यामुळे दरवर्षी उद्योगाला लाखो रुपयांचे नुकसान होते. धोक्यांशी जुळवून घेणारे वृद्ध कामगार, बेपर्वा तरुण कामगार, काम पूर्ण करू इच्छिणारे नियोक्ते - कारण त्यांना काम पूर्ण करायचे आहे, हे सर्व घटक या निरर्थक वाया घालवण्यास हातभार लावतात. सुदैवाने असे बरेच लोक आहेत जे हा दृष्टिकोन स्वीकारत नाहीत. सुरक्षिततेबद्दल त्यांचा दृष्टिकोन वेगळा असतो आणि 'वृत्ती' हा घटनांच्या साखळीत एक महत्वाचा घटक असतो ज्यामुळे कोणीतरी 'अपघात' घडवून आणतो, त्यात सहभागी होतो किंवा बळी पडतो.

अपघातांची कारणे:

सामान्यतः अपघात हे घडत नाहीत. ते घडविले जातात. अपघातांची अनेक कारणे आहेत. काही महत्वाची कारणे खाली सूचीबद्ध आहेत.

१. धोक्याची जाणीव नसणे.
२. सुरक्षिततेकडे दुर्लक्ष.
३. निष्काळजीपणा.
४. योग्य सुरक्षा प्रक्रियांची समज नसणे.
५. कामाच्या ठिकाणी अस्वच्छ स्थिती.
६. अपुरा प्रकाश आणि वायुवीजन.
७. साधनांचा अयोग्य वापर.
८. असुरक्षित परिस्थिती.

सुरक्षित दृष्टिकोनः

लोकांचे दृष्टिकोन ते काय करतात किंवा काय करत नाहीत यावर नियंत्रण ठेवतात. बहुतेक प्रकरणांमध्ये जेव्हा कोणी असुरक्षित उपकरणांसह / असुरक्षित परिस्थितीत काम करत असते, तेव्हा कोणीतरी त्यांनी केलेल्या / न केलेल्या एखाद्या गोष्टीमुळे ही परिस्थिती निर्माण होऊ दिली आहे.

बहुतेक अपघात अशा लोकांमुळे घडतात जे (उदा.) उपकरणांचे नुकसान करतात किंवा ते सदोष असल्याचे पाहतात परंतु त्याची तक्रार करत नाहीत किंवा इतर लोकांना अडखळण्यासाठी साधने आणि उपकरणे पडून ठेवतात.

जबाबदाऱ्या:

सुरक्षा ही आपोआप घडत नाही.ती ज्या कार्यप्रक्रियेचा भाग आहे त्याप्रमाणे ती आयोजित आणि साध्य करावी लागते. कायद्यानुसार नियोक्ता आणि त्याचे कर्मचारी दोघांचीही यासाठी जबाबदारी आहे.

नियोक्त्याच्या जबाबदाऱ्या:

कामाचे नियोजन आणि आयोजन, लोकांना प्रशिक्षण देणे, कुशल आणि सक्षम कामगारांना कामावर ठेवणे, कारखाना आणि उपकरणे राखणे, रेकॉर्डची तपासणी, निरीक्षण आणि नोंदी ठेवणे, यामध्ये कंपनी जे प्रयत्न करते ते कामाच्या ठिकाणी सुरक्षिततेत योगदान देतात.

पुरवलेली उपकरणे, कामाची परिस्थिती, कर्मचार्यांना काय करण्यास सांगितले जाते आणि दिले जाणारे प्रशिक्षण यासाठी नियोक्ता जबाबदार असेल.

कर्मचाऱ्यांच्या जबाबदाऱ्या:

तुम्ही उपकरणे कशी वापरता, तुम्ही तुमचे काम कसे करता, तुमच्या प्रशिक्षणाचा वापर कसा करता आणि सुरक्षिततेबद्दलचा तुमचा सामान्य दृष्टिकोन यासाठी तुम्ही जबाबदार असाल.

तुमचे कामाचे जीवन अधिक सुरक्षित करण्यासाठी नियोक्ते आणि इतर लोक बरेच काही करतात, परंतु नेहमी लक्षात ठेवा की तुम्ही तुमच्या स्वतःच्या कृतींसाठी आणि त्यांचा इतरांवर होणाऱ्या परिणामांसाठी जबाबदार आहात. तुम्ही ती जबाबदारी हलक्यात घेऊ नये.

कामाच्या ठिकाणी नियम आणि प्रक्रिया:

तुम्ही काय करावे हे बहुतेकदा तुमच्या नियोक्त्याने घालून दिलेल्या विविध नियम आणि प्रक्रियांमध्ये कायद्यानुसार समाविष्ट असते. ते लिहून ठेवले जाऊ शकतात, परंतु बहुतेकदा, फर्म कशा प्रकारे गोष्टी करते ते असते - तुम्ही तुमचे काम करत असताना इतर कामगारांकडून हे शिकाल.

ते साधने, संरक्षक कपडे आणि उपकरणे, अहवाल देण्याच्या प्रक्रिया, आपत्कालीन कवायती, प्रतिबंधित क्षेत्रांमध्ये प्रवेश आणि इतर अनेक बाबींचा वापर नियंत्रित करू शकतात. कामाच्या कार्यक्षमतेत आणि सुरक्षिततेत योगदान देतात असे नियम आवश्यक आहेत.

सुरक्षितता चिन्हे

बांधकाम साइटवर तुम्हाला विविध चिन्हे आणि सूचना दिसतील. यापैकी काही तुम्हाला परिचित असतील जसे की 'धूम्रपान निषिद्ध' चिन्ह, तर काही तुम्ही यापूर्वी पाहिले नसतील. त्यांचा अर्थ काय आहे हे जाणून घेणे आणि त्यांची दखल घेणे तुमच्यावर अवलंबून आहे. ते संभाव्य धोक्याची चेतावणी देतात आणि त्याकडे दुर्लक्ष करू नये.

सुरक्षितता चिन्हे चार वेगवेगळ्या श्रेणींमध्ये मोडतात. हे त्यांच्या आकार आणि रंगाने ओळखले जाऊ शकतात. कधीकधी ते फक्त एक प्रतीक असू शकतात, इतर चिन्हे, अक्षरे किंवा आकृत्या समाविष्ट करू शकतात. अडथळ्याची क्लिअरन्स उंची किंवा क्रेनचा सुरक्षित कामाचा भार यासारखी अतिरिक्त माहिती प्रदान करतात.

चिन्हांच्या चार मूलभूत श्रेणी

1. निषेध चिन्हे (Prohibition Signs)

आकार-वर्तुळाकार.

रंग-लाल बॉर्डर आणि क्रॉस बार. पांढऱ्या पार्श्वभूमीवर काळे चिन्ह.

अर्थ-हे करू नये हे दर्शविते.

उदाहरण-धूम्रपान निषिद्ध.

General prohibition

No naked flames

No smoking

No electronic cigarettes

No eating or drinking

No dogs

No children

No swimming

No running

No cycles, rollerblades, skateboards or scooters

Not drinking water

Do not use mobile phones

Do not use lift

No access for pedestrians

No unauthorised access

No photography

Do not use ladder

No fork lift trucks

Do not use incomplete scaffold

No climbing

2.अनिवार्य चिन्हे (Mandatory Signs)

आकार- वर्तुळाकार.

रंग- निळ्या पार्श्वभूमीवर पांढरे चिन्ह.

अर्थ- काय करावे हे दर्शविते.

उदाहरण- हाताचे संरक्षण घाला.

Eye protection must be worn

Safety helmet must be worn

Ear protection must be worn

Safety boots must be worn

Pedestrians must use this route

General mandatory

Face protection

३. इशारा चिन्हे (Warning Signs)

आकार-त्रिकोणी.

रंग-पिवळा पार्श्वभूमी, काळी किनार आणि चिन्ह.

अर्थ- धोक्याची किंवा धोक्याची सूचना.

उदाहरण-सावधगिरी, विजेचा धक्का लागण्याचा धोका.

४. माहिती चिन्हे (Information Signs)

आकार-चौरस किंवा आयताकृती.

रंग-हिरव्या पार्श्वभूमीवर पांढरे चिन्ह.

अर्थ-सुरक्षा तरतुदी दर्शविते किंवा माहिती देते.

उदाहरण-प्रथमोपचार.

